

Koncepcja rosyjska (opcja OBWE)

Pierwsza koncepcja wiąże się bezpośrednio z istnieniem i działalnością OBWE. Wspomniana powyżej reorganizacja, jakiej poddała się ta organizacja po zakończeniu zimnej wojny, trwająca praktycznie do dzisiaj, jest w pewnym sensie wynikiem działań niektórych państw (głównie Rosji), widzących w OBWE załączek przyszłej struktury, na której opierałby się ład polityczny i militarny w Europie. Nie jest to nowa koncepcja. Jej założenia zostały opracowane jeszcze przez radzieckich analityków i ekspertów już pod koniec lat 80-tych.

Według tych podstawowych założeń postępujące odprężenie pomiędzy istniejącymi (wówczas) blokami powinno być podtrzymywane, zaś pozytywne zmiany w ich wzajemnych relacjach winny zmierzać w kierunku stworzenia „w dalszej przyszłości” struktury odpowiedzialnej za utrzymanie ładu i bezpieczeństwa nie tylko na kontynencie europejskim (opcja minimum), lecz także na całej półkuli północnej (tzw. opcja maksimum). Jako najlepszą organizację (z tych już istniejących), zdolną – ze względu na swój uniwersalizm i największy zasięg terytorialny na północnej półkuli – spełnić wymagania stawiane przed organizacją strzegącą bezpieczeństwa międzynarodowego, autorzy tej koncepcji wskazywali właśnie na KBWE, wówczas jeszcze pogrążoną w zimnowojennym letargu. Koncepcja ta wywołała bardzo ożywione dyskusje po obu stronach rdzewiejącej już „żelaznej kurtyny”, zyskując – jak to zwykle bywa z naukowymi teoriami – zarówno zagorzałych zwolenników, jak i przeciwników [Red. G. Michałowskiego, Mały słownik stosunków międzynarodowych, PWN, Warszawa 1996, s. 243.]. Z biegiem czasu „zmutowała” też w szereg mniej lub bardziej wypaczonych wersji. Pozostała jednak tylko teoretyczną koncepcją, zanim bowiem ktokolwiek zdążył spróbować wcielić ją (lub pewne jej elementy) w życie, rozpadł się najpierw Układ Warszawski, a w

kilka miesięcy później także i Związek Radziecki.

Wbrew wszelkim oczekiwaniom jednak, koncepcja ta powróciła raz jeszcze do łask dyplomatów, tym razem rosyjskich. Wysunęli ją oni na początku lat 90-tych jako swoiste remedium na coraz silniejsze dążenie państw Europy Środkowej i Wschodniej do członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim. W tej nowej wersji idea ta zawierała następujące „warunki wstępne”:

1) wszelkie funkcjonujące w Europie bloki i sojusze wojskowe przestają istnieć, lub co najmniej zmieniają swój charakter z militarnego na stricte polityczny, przy zachowaniu dotychczasowej liczby członków;

2) reformy i proces instytucjonalizacji OBWE należy poprowadzić w takim kierunku, by w niedalekiej przyszłości (perspektywa „pięciu, dziesięciu lat”) doprowadzić do jej przekształcenia się we wspólną, ogólnoeuropejską organizację bezpieczeństwa [Red. St. Przymies, Europejskie struktury współpracy, PISM. , Warszawa 1995, s. 169.].

Nietrudno zauważyć, że rosyjska inicjatywa wymierzona była przede wszystkim w NATO, które było już wówczas (i tym bardziej jest obecnie) praktycznie jedynym realnie istniejącym w Europie sojuszem wojskowym o charakterze obronnym. Koncepcja Rosji zakładała nie tylko – jako główny warunek – rozwiązanie Sojuszu (w praktyce do tego sprowadziłaby się zmiana profilu NATO – nie można, bez zmiany Traktatu Waszyngtońskiego, zmienić charakteru organizacji), ale także zablokowanie procesu poszerzania NATO o nowe państwa (w domyśle: z Europy Środkowej i Wschodniej). I nie ma tutaj większego znaczenia fakt, że Rosjanie tłumaczyli, iż mają na myśli nie tylko Sojusz Północnoatlantycki, lecz także Unię Zachodnioeuropejską, a nawet te fragmenty Traktatu z Maastricht, które dotyczą Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej czy też postanowienia Układu Taszkienckiego z maja 1992 roku, ustanawiające załączek struktury obronnej w ramach Wspólnoty Niepodległych Państw.

Wiadomo bowiem, że ani UZE, ani tym bardziej Traktat z Maastricht czy też Układ Taszkiencki nie stanowią organizacji bezpieczeństwa sensu stricto; i choć – zgodnie z zapisami tzw. „zmodyfikowanego Traktatu Brukselskiego” – UZE można uznać za sojusz wojskowy, to jednak jej znaczenie jest wciąż zbyt znikome, aby brać ją pod uwagę w układzie sił w Europie. Jeszcze mniejsze znaczenie praktyczne ma porozumienie zawarte w Taszkencie.

Warto zauważyć, że podpisanie tego układu świadczy, iż także sami Rosjanie nie bardzo chyba wierzyli w lansowane przez siebie oficjalnie koncepcje. Traktat Taszkiencki jest bowiem próbą odbudowy na obszarze byłego ZSRR więzi militarnych, z oczywistą supremacją Rosji, zawierającym dość daleko idące postanowienia dotyczące casus foederis [M. Całka, A. Kupich, Wspólnota Niepodległych Państw w: Europejskie struktury współpracy. Informator, red. Stanisław Parzymies, PISM 1995, str. 138 – 139.

].

Jak miałyby wyglądać przyszły kształt systemu bezpieczeństwa międzynarodowego w Europie według autorów „koncepcji OBWE”?⁸ Po spełnieniu wszystkich wspomnianych wyżej „warunków wstępnych” (zwłaszcza zaś tego dotyczącego rozwiązania sojuszy wojskowych), powołanoby do życia – w oparciu o potencjał OBWE – organizację stojącą na straży bezpieczeństwa na kontynencie europejskim. Organizacja ta – „OBWE-2” – byłaby wyposażona w „dość szerokie” kompetencje w zakresie działań typu „peace keeping” (prewencja i zapobieganie konfliktom – a więc to, czym już dzisiaj m.in. zajmuje się OBWE) oraz „peace making” i „peace building” (przywracanie pokoju, także przy użyciu siły). W tym kontekście pojawia się również – także nie nowy – pomysł powołania wspólnych sił międzynarodowych, będących czymś w rodzaju „armii europejskiej”, stojącej na straży bezpieczeństwa regionu, zdolnej do szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych. Wydaje się jednak, że pomysł ten ma wyjątkowo małe szanse na realizację, przynajmniej w połączeniu

z koncepcją rosyjską.

W rosyjskiej wersji koncepcji „OBWE-2” brak jest odniesień do już funkcjonujących w systemie OBWE postanowień dotyczących współpracy (w wykonywaniu zadań Organizacji) z innymi organizacjami działającymi w Europie (NATO, UZE, UE, WNP itd.). Wskazuje się tylko na konieczność współdziałania z ONZ, co nie jest przecież czymś nadzwyczajnym, zważywszy na rolę, jaką odgrywa ONZ w systemie światowego bezpieczeństwa.

Równie ciekawie przedstawia się sprawa struktury organizacyjnej OBWE-2. Według Rosjan, na czele tej organizacji stałaby Rada Bezpieczeństwa, złożona z trzech stałych członków. Ich zestaw jest różny, zależnie od źródeł, zawsze jednak jednym z nich jest Rosja. Poza nią wymienia się jeszcze Niemcy, Francję lub Wielką Brytanię. Ta „trojka” miałaby sprawować kierownictwo nad OBWE-2 i stanowić coś na kształt pomniejszonej kopii Rady Bezpieczeństwa ONZ. W innych wersjach omawianej koncepcji pojawiają się rozwiązania jeszcze ciekawsze. Tak na przykład mówi się o powołaniu organu złożonego z pięciu stałych członków (USA, Rosja, Wlk. Brytania, Niemcy i Francja) oraz 1 – 2 przedstawicieli określonych regionów Europy, wyłanianych na zasadzie rotacji [W. Multan, Komponenty przyszłego ładu militarnego w Europie w: Historia. Polityka. Stosunki Międzynarodowe. Księga jubileuszowa na 65-lecie Prof J. Kukułki, Warszawa 1994, str. 178.]. Takiej strukturze stanowczo sprzeciwiają się natomiast kraje Europy Środkowej i Wschodniej, uważając, że byłby to powrót do zarzuconych już, dawnych praktyk decydowania o losach innych bez ich wiedzy i zgody, co mogłoby stanowić dla tych młodych w większości państw zagrożenie ich bezpieczeństwa narodowego [A. Karkoszka, Droga Polski do NATO w: Bezpieczeństwo Polski w Zmieniającej się Europie, pr. zb., Toruń 1994, str. 34.].

Jednak warunkiem powołania takiej organizacji jest istnienie pewnego consensusu pomiędzy państwami, mającymi najwięcej do powiedzenia w sprawach bezpieczeństwa europejskiego

(wymienionymi powyżej), dotyczącego pożądanej konfiguracji geopolitycznej Europy jako całości w postzimnowojennym okresie. Jak na razie, nic nie wskazuje na szybkie osiągnięcie takiego porozumienia. Świadczy o tym chociażby rezerwa, z jaką państwa zachodnie (zwłaszcza USA) traktują rosyjskie propozycje reform w ramach OBWE. Nie przeszkadza to jednak Rosjanom podkreślać przy każdej okazji konieczności zrezygnowania z procesu rozszerzania NATO i wzmożenia wysiłków na rzecz reformy OBWE.

W ciągu ostatnich trzech lat okazją ku temu mogły być prace, prowadzone w ramach OBWE, nad tzw. Kartą Bezpieczeństwa Europejskiego (KBE). Okazało się jednak, że wśród państw europejskich nie ma w zasadzie zgody na postulowane przez Rosję rozwiązania organizacyjne dotyczące nowej struktury OBWE i jej roli w systemie bezpieczeństwa europejskiego. Negocjacje nad KBE, zakończone tuż przed szczytem OBWE w Stambule (listopad 1999), ukazały, że Rosjanie są ze swymi koncepcjami całkowicie osamotnieni. Fakt ostatecznego przyjęcia Karty (jako dokumentu politycznego, a nie prawnomiędzynarodowego) przez stambulski szczyt Organizacji wynika w zasadzie wyłącznie z dobrej woli państw zachodnich i stanowi polityczny (pusty) gest w stronę Rosji. Wynegocjowane zapisy KBE są tak ogólnikowe i nieprecyzyjne, że (z niewielkimi wyjątkami) nie wnoszą nic rewolucyjnego do dalszego funkcjonowania OBWE ani tym bardziej nie zmieniają jej roli i miejsca w hierarchii istniejących na półkuli północnej organizacji i instytucji [Ibidem, s. 43.].

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Koncepcje przyszłego kształtu OBWE

Począwszy od przełomowych lat 1990/91 trwają w Europie ożywione dyskusje na temat bezpieczeństwa europejskiego w bliższej i dalszej przyszłości. Po zakończeniu zimnej wojny, rozwiązaniu Układu Warszawskiego (lipiec 1991) i rozpadzie Związku Radzieckiego (grudzień 1991), do historii przeszedł bilateralny układ sił w stosunkach międzynarodowych. Jednocześnie zarysowały się procesy, świadczące o nowym podejściu do problematyki bezpieczeństwa międzynarodowego w Europie i na świecie [Red. St. Przymies, Europejskie struktury współpracy, PISM, Warszawa 1995.].

Początkowo, w odniesieniu do Europy, decydujące znaczenie miały, oprócz działalności już funkcjonujących organizacji międzynarodowych, zajmujących się problematyką bezpieczeństwa (NATO, Unia Zachodnioeuropejska), zmiany, jakim podlegać zaczęła Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE – obecnie OBWE). Na szczycie KBWE w Helsinkach w lipcu 1992 roku uznano Konferencję za porozumienie regionalne w rozumieniu rozdziału VIII Karty Narodów Zjednoczonych, stanowiące ogniwo pomiędzy bezpieczeństwem regionalnym a globalnym. Upoważniono także KBWE do podejmowania operacji pokojowych w razie zaistnienia konfliktu wewnątrz lub między państwami. Przy przeprowadzaniu tych operacji miano korzystać z sił i środków NATO, UZE i Wspólnot Europejskich [Andrzej Towpik, Nowy europejski ład wojskowy, Sprawy Międzynarodowe, nr 3 / 1993, str. 57]. Na tej podstawie wysłano misje Konferencji m.in. do Macedonii, Gruzji i Estonii.

Nowy sposób podejścia do problematyki bezpieczeństwa europejskiego polega przede wszystkim na jego niepodzielności. Termin ten pojawił się – po raz pierwszy po zimnej wojnie – w dokumentach NATO z 1991 roku [“Koncepcja strategiczna Sojuszu Północnoatlantyckiego”, przyjęta w listopadzie 1991 roku na

szczycie w Rzymie; za: "Vademecum NATO", str. 33;], oznaczając – zgodnie ze standardami OBWE – rozszerzenie problematyki bezpieczeństwa europejskiego w sensie zarówno podmiotowym, jak i przedmiotowym. W ujęciu podmiotowym bezpieczeństwo to zaczęto obecnie rozumieć jako bezpieczeństwo wszystkich państw kontynentu, bez zwracania uwagi na ich przeszłość ideologiczną i polityczną. W ujęciu przedmiotowym natomiast nowość polega na tym, że bezpieczeństwo kojarzy się teraz nie tylko z jego – wąsko rozumianym – wymiarem politycznym i militarnym (wojskowym), lecz także – w szerszym ujęciu – z wymiarem ekonomicznym, socjalnym, a nawet ekologicznym. W tym krótkim szkicu zajmę się jednak przede wszystkim przyszłością bezpieczeństwa europejskiego w jego klasycznym rozumieniu – polityczno-wojskowym. Wynika to z decydującego znaczenia, jakie ma ono dla przyszłości naszego kontynentu, określając ramy dla rozwoju społeczeństw, narodów i państw.

Swoje rozważania oparłem o dwie – najpoważniejsze i najważniejsze z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia – koncepcje, które roboczo nazwałem „rosyjską” oraz „zachodnią”.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Struktury i instytucje organizacji OBWE

Spotkania „na szczycie” szefów państw i rządów odbywają się zasadniczo co 2 lata. Określają one strategiczne priorytety OBWE i zapewniają konsultacje na najwyższym szczeblu politycznym. Ostatnie spotkania odbyły się w Stambule (18-19

XI 1999 r.) i Lizbonie (2-3 XII 1996 r.). Spotkania takie poprzedzane są przez konferencje przeglądowe. Ich zadaniem jest ocena całego spektrum działalności OBWE, debata na temat implementacji postanowień przez kraje członkowskie oraz rozważanie ewentualnych propozycji dotyczących zmian w strukturach organizacji [Red. G. Michałowski, Mały słownik stosunków międzynarodowych, PWN, Warszawa 1996, s. 156-158.].

Rada Ministerialna

Rada ministrów spraw zagranicznych jest organem decyzyjnym i zarządzającym OBWE. Zajmuje się sprawami o długofalowym i kluczowym znaczeniu dla Organizacji, i podejmuje decyzje wytyczające kierunki jej działań. Przygotowuje również spotkania szefów państw i rządów oraz uczestniczy w implementacji zadań i decyzji, przez nie określonych. Rada spotyka się co najmniej raz w roku, w różnych państwach, z wyłączeniem tych lat, kiedy odbywają się spotkania „na szczycie”.

Wysoka Rada

Organ odpowiedzialny za nadzorowanie, kierowanie i koordynację działań OBWE, który powinien formalnie zbierać się w Pradze co najmniej dwukrotnie w ciągu roku na szczycie wyższych urzędników, przeważnie dyrektorów politycznych resortów spraw zagranicznych. W praktyce ostatnich dwóch lat funkcje Wysokiej Rady przejęła Stała Rada w Wiedniu. Wysoka Rada zbiera się raz do roku w Pradze, jako Forum Gospodarcze OBWE.

Stała Rada

Stała Rada jest odpowiedzialna za bieżącą działalność OBWE. Jej pracami kieruje ambasador kraju sprawującego przewodnictwo Organizacji w danym roku (w 1998 roku Polak, w 1999 roku Norweg, w 2000 r. Austriak). Członkowie Rady, szefowie delegacji wszystkich państw OBWE, spotykają się raz w tygodniu w centrum konferencyjnym Hofburg w Wiedniu. Rada prowadzi regularne, rozległe konsultacje oraz podejmuje decyzje we

wszystkich kwestiach dotyczących działalności OBWE. Może być również zwołana w celu zajęcia się nagłymi wypadkami.

Forum Współpracy w dziedzinie Bezpieczeństwa

W skład Forum wchodzi przedstawiciele wszystkich państw OBWE. Jest to organ autonomiczny (tzn. nie podporządkowany Stałej Radzie). W trakcie cotygodniowych spotkań w wiedeńskim Hofburgu prowadzi negocjacje i konsultacje na temat konkretnych środków, mających na celu wzmocnienie bezpieczeństwa, zaufania i stabilności w Europie.

Główne zadania Forum, to:

- negocjacje na temat kontroli zbrojeń, rozbrojenia oraz budowa zaufania i bezpieczeństwa;
- regularne konsultacje i intensywna współpraca w kwestiach bezpieczeństwa;
- zmniejszanie ryzyka konfliktów w aspektach wojskowych.

Forum jest także odpowiedzialne za implementację środków budowy zaufania i bezpieczeństwa (Dokumenty Wiedeńskie 1994 i 1999), przygotowywanie seminariów na temat doktryn wojskowych, dorocznych spotkań oceniających stopień implementacji. Pełni również funkcję forum dyskusji i wyjaśniania informacji wymienianych w ramach przyjętych CSBM.

Urzędujący Przewodniczący

Urzędującym Przewodniczącym OBWE jest minister spraw zagranicznych jednego z państw członkowskich, wybierany przy zachowaniu zasady consensusu na okres jednego roku. Przewodniczący i jego przedstawiciele odpowiedzialni są za koordynację i konsultacje prowadzone w ramach wielostronnych struktur Organizacji, w kwestiach związanych z jej bieżącą działalnością. Urzędujący Przewodniczący reprezentuje również OBWE w kontaktach z innymi organizacjami. W swoich działaniach jest wspierany przez:

- tzw. „trojkę”, złożoną z poprzedniego, obecnego i przyszłego przewodniczącego (w 1999 roku są to ministrowie spraw zagranicznych Polski, Norwegii i Austrii);
- tzw. „osobistych przedstawicieli”, którym udziela się odpowiedniego mandatu w określonych sprawach.

Sekretarz Generalny i Sekretariat

Sekretarza Generalnego powołuje Rada Ministerialna na 3-letnią kadencję. Jego biuro (Sekretariat OBWE) znajduje się w Wiedniu. Sekretarz Generalny wspiera Urzędującego Przewodniczącego w działalności związanej z wypełnianiem zadań OBWE. Do jego obowiązków należy m.in. administracyjne zarządzanie strukturami i operacjami Organizacji.

Struktura Sekretariatu obejmuje Centrum Zapobiegania Konfliktom, Departament ds. Ogólnych oraz Departament Administracji i Budżetu. Filia Sekretariatu w Pradze prowadzi archiwa OBWE oraz zajmuje się dystrybucją jej publicznie dostępnych dokumentów.

Wysoki Komisarz ds. Mniejszości Narodowych

Urząd ten, z siedzibą w Hadze, ma za zadanie reagowanie, w możliwie najwcześniejszym stadium, na napięcia etniczne mogące zagrażać rozwinięciem się w konflikt na obszarze działania Organizacji. Zadaniem Wysokiego Komisarza jest promowanie rozwiązań dla napięć na tym tle, mogących zagrażać stabilności wewnętrznej i stosunkom między państwami OBWE.

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (wcześniej: Biuro Wolnych Wyborów) ma siedzibę w Warszawie. Zajmuje się promowaniem praw człowieka, demokracji i rządów prawa. Realizuje w tym zakresie szereg projektów pomocy prawnej i edukacyjnej. Organizuje spotkania i seminaria ekspertów dotyczące implementacji zobowiązań przyjętych w ramach tzw.

„ludzkiego wymiaru” OBWE. Pełni także funkcję „łącznika” w wymianie informacji na temat budowania instytucji demokratycznych, przestrzegania praw człowieka i przeprowadzania wyborów w państwach OBWE. Koordynuje też obserwację wyborów, zapewnia ekspertyzy i szkolenia dotyczące zagadnień konstytucyjnych i prawnych [Red. G. Michałowski, Mały słownik stosunków międzynarodowych, PWN, Warszawa 1996, s.168.].

Przedstawiciel OBWE ds. Wolności Mediów

Jako najmłodsza (powołana w 1997 r.) instytucja OBWE, Przedstawiciel śledzi sprawy związane z przestrzeganiem standardów międzynarodowych w zakresie wolności środków masowego przekazu w państwach członkowskich. Jego zadaniem jest wskazywanie na nieprzestrzeganie odnośnych form i rekomendowanie działań [Ibidem, s. 159.].

Misje OBWE

Obecnie działają misje OBWE w Bośni i Hercegowinie, Chorwacji, Albanii, Macedonii i Kosowie, Białorusi, Mołdawii, Ukrainie, Gruzji, Armenii, na Łotwie i w Estonii, a także w Tadżykistanie, Kazachstanie, Kirgistanie, Turkmenistanie i Uzbekistanie. W zawieszeniu pozostaje działalność misji OBWE w Czeczenii (jej personel przebywa w Moskwie). Misje długoterminowe stanowią innowacyjny i rzucający na specyfikę działania OBWE instrument zapobiegania konfliktom, przewycięzania ich skutków, a także budowy instytucji demokratycznych [Ibidem, s. 160-161.].

Zgromadzenie Parlamentarne

W kwietniu 1991 roku parlamentarzyści z państw OBWE uzgodnili powołanie Zgromadzenia Parlamentarnego. Spotyka się ono raz w roku. Wspierane jest przez Sekretariat w Kopenhadze. Urzędujący Przewodniczący pozostaje w stałym kontakcie ze Zgromadzeniem, relacjonując mu prace OBWE. Parlamentarzyści uzgadniają rekomendacje dotyczące działalności OBWE, które

przekazywane są rządów państw członkowskich [Ibidem, s. 160.].

Trybunał Koncyliacji i Arbitrażu

Trybunał został powołany przez Konwencję o Koncyliacji i Arbitrażu, przyjętą w ramach OBWE w grudniu 1992 roku. Konwencja weszła w życie w 1994 roku i wiąże prawnie państwa – strony. Zadaniem Trybunału jest rozwiązywanie sporów pomiędzy państwami OBWE, które są stronami Konwencji, poprzez koncyliację i – kiedy jest to właściwe – arbitraż. Siedzibą Trybunału jest Genewa. W chwili obecnej Trybunał pozostaje nieaktywny z powodu braku woli państw członkowskich do przedkładania spraw do rozpatrzenia [Ibidem, s. 160.].

Grupa Mińska

Jest to forum konsultacyjne grupy dziesięciu państw, które zadeklarowały swój udział w procesie dochodzenia do politycznego uregulowania konfliktu azersko – ormiańskiego o Górski Karabach. Równolegle do prac Grupy Mińskiej prowadzone są przygotowania do ewentualnej operacji pokojowej OBWE w Górskim Karabachu jako gwarancji implementacji przyszłego porozumienia pokojowego.

Budżet OBWE.

Działalność instytucji, misje, negocjacje i posiedzenia OBWE finansowane są ze składek członkowskich. Roczny budżet OBWE wynosi ok. 120 mln USD.

Organizacja liczy sobie obecnie 55 państw „od Vancouveru po Władywostok”. Wszystkie państwa mają równy status, a postanowienia przyjmowane są w oparciu o zasadę consensusu. Deklaracje i decyzje KBWE/OBWE mają charakter polityczny.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Rys historyczny

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie – OBWE (Organisation for Security and Cooperation in Europe – OSCE) – następczyni Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), powstałej na forum dialogu politycznego i negocjacji pomiędzy Wschodem i Zachodem w pierwszej połowie lat 70-ych. Zmiana nazwy nastąpiła podczas spotkania „na szczycie” przywódców państw członków KBWE w Budapeszcie, w dniach 5 – 6 grudnia 1994 roku i obowiązuje od 1 stycznia 1995 roku. OBWE uznawana jest za „porozumienie regionalne” w rozumieniu Karty Narodów Zjednoczonych. Organizację tę można określić jako system zorganizowanej współpracy wszystkich państw europejskich, USA i Kanady oraz azjatyckich państw postradzieckich, którego celem jest zapobieganie użycia siły w stosunkach między państwami i podejmowanie działań zmierzających do rozwiązywania konfliktów tak, aby bezpieczeństwo żadnego państwa nie było zagrożone przez inne. Chodzi o wytworzenie wzajemnego zaufania w stosunkach między państwami europejskimi drogą współpracy we wszystkich niemal dziedzinach (głównie w gospodarce i kulturze) oraz podejmowanie działań na rzecz umacniania instytucji demokratycznych i przestrzegania praw człowieka [A. Towpik, Nowy europejski ład wojskowy, Sprawy międzynarodowe, nr 3, 1993, s. 57.].

Idea zwołania KBWE narodziła się w latach 60-ych w związku z koniecznością przewyciężenia i osłabienia rywalizacji polityczno – wojskowej między państwami Układu Warszawskiego i NATO. Politycy ówczesnej doby uświadamiali sobie fakt, że

niczym nieograniczona konfrontacja niesie szkody dla obu stron i może grozić wybuchem konfliktu. Wśród inicjatorów spotkania była Polska – na forum Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych 14 grudnia 1964 roku minister spraw zagranicznych Adam Rapacki przedstawił propozycję zwołania konferencji ogólnoeuropejskiej w sprawie bezpieczeństwa i współpracy. W 1972 roku odbyło się pierwsze spotkanie przygotowawcze, a w 1973 roku rozpoczął się właściwy proces w postaci dwu- i wielostronnych konsultacji oraz konferencji międzynarodowych, który doprowadził do podpisania 1 sierpnia 1975 roku przez przywódców 35 państw (wszystkich, oprócz Albanii, państw europejskich oraz USA i Kanady) Aktu Końcowego KBWE. Była to uroczysta deklaracja intencji politycznych, zawierająca m.in. tzw. „dekalog helsiński”, czyli podstawowe zasady postępowania państw wobec siebie oraz w stosunku do własnych obywateli. W dokumencie tym po raz pierwszy wrogie pod względem ideologicznym państwa przyjęły wspólny katalog reguł postępowania względem siebie w celu umocnienia bezpieczeństwa [Ibidem, 58.].

Deklaracja zasad rządzących wzajemnymi stosunkami między państwami uczestniczącymi, zawarta w Akcie Końcowym KBWE, odwoływała się do demokratycznych zasad stosunków międzynarodowych zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, ale wprowadzała też nowe: nienaruszalność granic, integralność terytorialną państw, poszanowanie praw człowieka i podstawowych wartości, włączając w to wolność myśli, sumienia, religii lub przekonań. Akt Końcowy wymieniał trzy dziedziny współpracy niezbędne dla pokojowego rozwoju stosunków międzynarodowych w Europie: bezpieczeństwo (tzw. pierwszy koszyk), gospodarkę, naukę i technikę oraz ochronę środowiska naturalnego (tzw. drugi koszyk), dziedziny humanitarne, obejmujące kontakty międzyludzkie, przepływ idei i informacji, kulturę i oświatę (tzw. trzeci koszyk).

Proces KBWE/OBWE jest kontynuowany, zgodnie z postanowieniami Aktu Końcowego, w formie spotkań ekspertów z różnych dziedzin,

rokowań międzynarodowych oraz konferencji przeglądowych na szczeblu rządowym. Wówczas to państwa uczestniczące w KBWE zawierały porozumienia, podejmując istotne zobowiązania mające na celu przestrzeganie praw człowieka oraz środków budowy zaufania między państwami np. poprzez wcześniejsze uprzedzanie o działaniach wojskowych oraz wymianę informacji wojskowych. Zorganizowano również wiele spotkań ekspertów oraz kilka rodzajów rokowań międzynarodowych w sprawie militarnych aspektów bezpieczeństwa, praw człowieka, pokojowego rozwiązywania sporów, ochrony środowiska, mediów, nauki, kultury i współpracy gospodarczej. Np. rokowania w Sztokholmie (17 stycznia 1984 r. – 19 września 1986 r.) poświęcone środkom budowy zaufania zakończyły się porozumieniem państw sygnatariuszy co do praktycznego sposobu realizacji takich środków, jak: powiadamianie o manewrach wojskowych, wysyłanie obserwatorów na czas ich trwania, udostępnianie ogólnych danych dotyczących własnych sił zbrojnych [Red. St. Przymies, Europejskie struktury współpracy. Informator, PISM, Warszawa 1995, s. 138-139.]

Karta Paryska Nowej Europy z listopada 1990 roku zapoczątkowała nowy etap w rozwoju procesu OBWE. Karta stała się narzędziem przemiany KBWE z forum negocjacji i dialogu w aktywną strukturę operacyjną. Na pierwszym od czasu Helsinek „szczyście” szefowie państw i rządów przyjęli dokument nadający KBWE nową tożsamość w nowym środowisku międzynarodowym oraz wykorzystujący bezprecedensowe możliwości współpracy wynikłe z załamania się porządku jałtańskiego. Wytycznym współpracy w „nowej Europie” towarzyszyło utworzenie instytucji KBWE, tj. Centrum Zapobiegania Kryzysom w Wiedniu, Biuro Wolnych Wyborów w Warszawie, Sekretariat w Pradze. Karta Paryska ustanowiła też trzy fora wielostronnych konsultacji: Radę złożoną z ministrów spraw zagranicznych państw KBWE, wspomagający ją Komitet Wysokich Przedstawicieli oraz regularne spotkania na szczycie szefów państw i rządów. W ciągu kilkunastu miesięcy powstała w Wiedniu tzw. „Grupa Wiedeńska” stałych przedstawicieli państw uczestniczących. Po przyjęciu państw

powstałych w wyniku rozpadu byłego ZSRR i SFRJ, liczba członków KBWE wzrosła do 55.

W ramach procesu KBWE wynegocjowano Traktat o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie (CFE), który został podpisany w listopadzie 1990 roku przez 30 państw. Traktat ten ogranicza konwencjonalne siły lądowe i powietrzne na obszarze od Atlantyku po Ural. Uzupełniająca CFE umowa (tzw. CFE 1A) ogranicza stan osobowy armii w tym samym regionie. Pod auspicjami KBWE wynegocjowany został również Traktat o otwartych przestrzeniach („Open Skies Treaty”). W 1992 roku KBWE przyjęła obszerny dokument dotyczący środków budowy zaufania i bezpieczeństwa (CSBM). We wrześniu 1992 roku powołany został nowy organ negocjacyjny i konsultacyjny: Forum Współpracy w dziedzinie Bezpieczeństwa z siedzibą w Wiedniu [Ibidem, s. 140.].

Współpracę w ramach KBWE umocnił nowy Dokument Helsiński, przyjęty przez szefów państw i rządów w lipcu 1992 roku. Ustanowił on praktyczne narzędzia, służące wzmocnieniu wkładu KBWE w ochronę praw człowieka i przeciwdziałanie kryzysom na obszarze jej działania. W szczególności wzywał do wzmocnienia roli KBWE w zakresie wczesnego ostrzegania, zapobiegania i rozwiązywania konfliktów. Powołano instytucję Wysokiego Komisarza ds. Mniejszości Narodowych. W grudniu 1992 roku Rada Ministerialna utworzyła urząd Sekretarza Generalnego, zaś rok później – Sekretariat z siedzibą w Wiedniu. W grudniu 1993 roku powstał w Wiedniu nowy organ konsultacji wielostronnych – Stały Komitet (przekształcony później w Stałą Radę), umacniający proces współpracy i wypracowania decyzji dzięki cotygodniowemu trybowi spotkań. Nowy, operacyjny wymiar KBWE rozwinął się wraz z wysyłaniem najpierw jednorazowych, a następnie długotrwałych misji dyplomatycznych w rejony potencjalnych lub istniejących konfliktów.

Na spotkaniu w Budapeszcie, w 1994 roku, szefowie państw i rządów podjęli wreszcie decyzję o utworzeniu OBWE.

Współpraca w ramach OBWE wspiera się na dwóch kluczowych przesłankach:

- koncepcji niepodzielnego i wszechstronnego bezpieczeństwa (indivisible and comprehensive security), obejmującego aspekty polityczno – wojskowe, gospodarcze i prawa człowieka;
- koncepcji kooperatywnego bezpieczeństwa (co-operative security), stawiającego sobie za cel współpracę wzajemnie wspierających się struktur bezpieczeństwa [Ibidem, s. 141-142.].

Pomimo wysiłków podejmowanych od czasów spotkania w Paryżu OBWE nie stwarza pełnych gwarancji bezpieczeństwa dla wszystkich jej członków. Konflikty m.in. w regionie kaukaskim lub na Bałkanach dowodzą, że OBWE nie jest w stanie sama ich rozwiązać i musi współpracować z innymi organizacjami regionalnymi. Mała skuteczność OBWE wynika m.in. stąd, że państwa mają różne koncepcje bezpieczeństwa europejskiego. Zbyt duża liczba państw uczestniczących w niej sprawia, że proces podejmowania decyzji jest rozciągnięty w czasie i bardzo trudno jest osiągnąć consensus. Najważniejsze jest jednak to, że OBWE nie dysponuje środkami przymusu w postaci sankcji ekonomicznych ani własnymi siłami zbrojnymi.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Istota i cel organizacji oraz

kierunki jej działalności

Istota organizacji zapisana jest w zmodyfikowanym Traktacie Brukselskim w artykule V, w którym zawarte jest zobowiązanie stron do: "W przypadku gdy jedna z umawiających się Wysokich Stron stanie się obiektem zbrojnej agresji w Europie, pozostałe udzielą jej – zgodnie z art.. 51 Karty ONZ – pomocy i wsparcia wszelkimi dostępnymi sposobami środkami wojskowymi oraz innymi" [J. Gryz, Unia Zachodnioeuropejska, Warszawa 1997, s. 143.]. Podejmowanie działania zgodnie z art. IV, będą we współpracy z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego. W tym też artykule stwierdzono, że w celu uniknięcia dublowania działań wojskowych sztabów NATO Rada UZE i jej agendy będą zwracać o informacje i porady do właściwych władz NATO. Wzajemne zobowiązania stron zmodyfikowanego Traktatu Brukselskiego w zakresie zbiorowej samoobrony, wynikające z artykułu V, idą znacznie dalej niż wzajemne zobowiązania stron Traktatu Północnoatlantyckiego, wynikające z artykułu 5 Traktatu, który dotyczy tej samej kwestii. Strony zmodyfikowanego Traktatu Brukselskiego mają obowiązek przyjscia państwu napadniętemu z pomocą wojskową, podczas gdy w podobnej sytuacji Traktat Północnoatlantycki pozostawia swobodę wyboru środków pomocy.

Unia Europejska posiada organy międzyrządowe, Radę i Sekretariat Generalny, oraz organ parlamentarny- Zgromadzenie [T. Otłowski Polska w procesie integracji z NATO i Unią Zachodnioeuropejską 1991-1998, Warszawa 1999, s. 131].

Głównym organem UZE jest Rada złożona z przedstawicieli krajów członkowskich. Rada powstała na podstawie artykułu VIII zmodyfikowanego Traktatu Brukselskiego jako organ, "który powołał wszelkie organy pomocnicze, które mogłyby być uznane za użyteczne". Rada podejmuje jednomyślnie decyzje we wszystkich sprawach, dla których wyraźnie nie przewiduje się innej procedury głosowania.

Na szczepku ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony Rada, nazywana w tym przypadku Radą Ministrów, zbiera się dwa razy do roku w stolicy kraju pełniącego obowiązki przewodniczącego UZE. Zmiana na stanowisku przewodniczącego następuje co dwanaście miesięcy 1 lipca każdego roku. Jako organ stały Rada zbiera się na szczepku stałych przedstawicieli państw członków UZE w siedzibie organizacji pod przewodnictwem sekretarza generalnego.

Stała Rada wspomagana jest w działalności przez grupy robocze oraz organy pomocnicze. Istnieją następujące grupy robocze:

- Grupa Robocza do Spraw Specjalnych,
- Grupa Przedstawicieli Ministerstw Obrony w jej ramach działają trzy podgrupy: ds. Przestrzeni Kosmicznej, która zajmuje się koordynacją współpracy w zakresie technologii kosmicznej; ds. Weryfikacji i ds. Realizacji Traktatu Otwartego Przestworza [Ibidem, s. 132.].

Organami pomocniczymi Rady są: Instytut Badania Problemów Bezpieczeństwa; Centrum Interpretacji Danych Satelitarnych i Szkolenia; Agencja Kontroli Zbrojeń; Komórka Planowania.

Sekretariat Generalny ma swoją siedzibę w Brukseli. Jego głównym zadaniem jest zapewnienie łączności między Radą i grupami roboczymi oraz organami pomocniczymi, a także przygotowywanie raportów na prośbę Rady.

Zgromadzenie UZE stanowiło (do czasu, gdy Grecja w marcu 1995r. uzyskała pełnoprawne członkostwo) 108 przedstawicieli parlamentów państw członków zasiadających w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy. Zajmuje się wszystkimi sprawami, których dotyczy zmodyfikowany Traktat Brukselski. Jest jedynym europejskim ciałem parlamentarnym, do którego kompetencji należy prowadzenie debat na tematy bezpieczeństwa i obronności. Artykuł IX Traktatu nakłada na Radę UZE obowiązek przedstawienia Zgromadzeniu rocznego raportu ze swej działalności. Zgromadzenie formułuje pod adresem Rady

zalecenia i dyrektywy.

Zgromadzeniu UZE powołało sześć komisji: Obrony; Polityczna; ds. Technologii i Działalności w Kosmosie; ds. Budżetu i Administracji; Proceduralna i Immunitetów oraz ds. Kontaktów Parlamentarnych i Publicznych [J. Glaster, Z. Witkowski, Kompendium wiedzy o UE: z uwzględnieniem Traktatu Amsterdamskiego, Toruń 1997, s. 45.].

Artykuł IV zmodyfikowanego Traktatu Brukselskiego, zobowiązujący strony Traktatu oraz organy UZE do ścisłej współpracy z NATO przy jego realizacji pozbawił w praktyce Unię potrzeby tworzenia autonomicznej struktury wojskowej i określił jej generalną zależność od NATO. Dlatego też przez lata Rada i jej Organy pomocnicze nie przejawiały większej aktywności, a najbardziej czynnym organem było Zgromadzenie UZE. Niejednokrotnie tam właśnie podkreślono specyfikację interesów bezpieczeństwa państw europejskich.

Do 1984 roku można mówić o uśpieniu organizacji nową fazę w historii UZE zapoczątkowała nadzwyczajne sesję Rady na szczelbu ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony państw członków, która odbyła się w Rzymie w październiku 1984 r. Podczas spotkania członkowie UZE omawiali możliwość wzajemnej współpracy wojskowej poza strukturami NATO. Sesja zakończyła się przyjęciem dwóch dokumentów: Deklaracji Rzymskiej oraz Programu Instytucjonalnych reform UZE. W Deklaracji wyrażono postanowienie lepszego wykorzystania UZE w celu pogłębienia współpracy pomiędzy państwami członkami w dziedzinie polityki bezpieczeństwa, wyrażając przekonanie, że służyć to będzie doskonaleniu wspólnej obrony w ramach Sojuszu Atlantyckiego oraz dialogowi i współpracy Wschód- Zachód. Zapowiedziano również działania w kierunku harmonizacji stanowisk w sprawie specyficznych warunków bezpieczeństwa europejskiego [Ibidem, s. 148-150].

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy -

potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Utworzenie Unii Zachodnioeuropejskiej

Unia Zachodnioeuropejska powstała na podstawie Traktatu Brukselskiego z 17 marca 1948 r. o współpracy w dziedzinie gospodarczej, społecznej i kulturalnej oraz zbiorowej samoobronie następnie zmodyfikowanego 23 października 1954 r. Do UZE początkowo należało pięć państw europejskich: Belgia., Holandia, Francja, Luksemburg i Wielka Brytania, natomiast w 1955 roku w wyniku fiaska koncepcji EW0 do organizacji dołączyła Republika Federalna Niemiec i Włochy. W 1990 roku UZE powiększyła się o Hiszpanie i Portugalie, a w 1995 roku Grecję. Wszystkie państwa należące do UZE są jednocześnie członkami Unii Europejskiej, jak też należą do NATO.

Zasady członkostwa w UZE reguluje artykuł XI Traktatu. Stanowi on, że "Wysokie Umawiające się Strony będą mogły wspólnie decydować o zaproszeniu każdego innego państwa do przystąpienia do niniejszego Traktatu na warunkach ustalonych między nimi a państwem zaproszonym". Zasady współpracy organizacji z państwami są następujące:

- Status członków stowarzyszonych UZE: mają go Islandia, Norwegia i Turcja jako członkowie NATO
- Status obserwatorów: członkowie Unii Europejskiej Austria, Finlandia
- Partnerzy stowarzyszeni: państwa Europy Środkowo – Wschodniej – Bułgaria, Estonia. [J. Głaster, Z. Witkowski,

Kompedium wiedzy o UE: z uwzględnieniem Traktatu Amsterdamskiego, Toruń 1997, s. 87.]

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Geneza dążeń Europy Zachodniej do autonomii obronnej

Najstarszą metodą wzmacniania obronności są sojusze, czyli dwu- lub wielostronne umowy międzynarodowe wspierające współpracę wojskową i polityczną oraz zapewniające wzajemną pomoc w sytuacjach zagrożenia. W ramach zbiorowego bezpieczeństwa państw mieści się system bezpieczeństwa międzynarodowego, wspólne bezpieczeństwo oraz bezpieczeństwo narodowe krajów przystępujących do takiego porozumienia. Termin „system bezpieczeństwa” obejmuje metody i środki stosowane w relacjach międzynarodowych, aby zapewnić stabilność. Koncepcja „bezpieczeństwa zbiorowego” zastąpiła wcześniej funkcjonującą zasadę „równowagi sił” po upadku muru berlińskiego. Obecnie w regionie euroatlantyckim ryzyko otwartej wojny jest niewielkie ze względu na organizacje tworzące system stabilności i pokoju, takie jak rozszerzająca się Unia Europejska (UE), wzmacniająca się NATO oraz Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), zrzeszająca państwa Europy, USA i Kanadę. [A. Czichos, Rola instytucji europejskich w międzynarodowym systemie bezpieczeństwa i obrony, „Nowa Geopolityka” 2020, nr 2, s. 82-83.]

Chociaż Sojusz Północnoatlantycki, zgodnie z Traktatem Waszyngtońskim, nie odpowiada formalnie za bezpieczeństwo zbiorowe Europy, to w obliczu rosnących zagrożeń ukierunkował swoje działania także na bezpieczeństwo kontynentu. Na rzecz pokoju i stabilności działa również ponad 36 tysięcy organizacji o charakterze światowym, regionalnym i subregionalnym, w tym Czerwony Krzyż i Organizacja Narodów Zjednoczonych. [W. Malendowski, Ruch państw niezaangażowanych, [w:] W. Malendowski, Cz. Mojsiewicz (red.), Stosunki międzynarodowe, Wrocław 2004, s. 34-35.]

Europejscy sojusznicy USA od dawna dawali wyraz swemu niezadowoleniu ze zbyt ograniczonej roli w Sojuszu Północnoatlantyckim. Od czasu powstania Sojuszu w 1949 r. Stany Zjednoczone dbały zawsze o to, aby zachodnioeuropejski system zbiorowej obrony w ramach Traktatu Brukselskiego z 17 marca 1948 r. nie przestał być integralną częścią Sojuszu Północnoatlantyckiego. Najbardziej jednoznaczny przejaw dążenie to znalazło w zmodyfikowanym 23 października 1954 r. Traktacie Brukselskim. Wprawdzie stał się on podstawą utworzenia jedynej, jak dotąd, europejskiej organizacji zbiorowej samoobrony, jaką jest Unia Zachodnioeuropejska, ale jednocześnie przewiduje w artykule IV, że przy jego realizacji strony i powołane organy "będą ściśle współpracować z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego" i, aby nie dublować czynności sztabów NATO, Rada i Agencja UZE "będą się zwracać do właściwych władz wojskowych NATO o wszelkie informacje i opinie w sprawach wojskowych" [UZE a Europa Środkowa i Wschodnia. Dokumenty. Studia i materiały 1994, nr 76, s. 13.].

Zapis ten był przyczyną swoistego "uśpienia" przez 30 lat aktywności UZE, gdyż dopiero na nadzwyczajnej sesji Rady UZE na szczepku ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony państw członkowskich w październiku 1984 r., w Rzymie, przedstawiciele siedmiu państw członkowskich UZE po raz pierwszy rozważali możliwość wzajemnej współpracy wojskowej

poza strukturami NATO. W przyjętej na sesji Deklaracji Rzymskiej opowiedziano się za "lepszym wykorzystaniem UZE w celu pogłębienia współpracy pomiędzy państwami członkowskimi w dziedzinie polityki bezpieczeństwa" [Ibidem, s. 45-46.].

Konkretnym krokiem w tym kierunku było przyjęcie przez Radę Ministrów UZE na posiedzeniu w Hadze 27 października 1987 r. wspólnego dokumentu pod nazwą "Platforma europejskich interesów bezpieczeństwa", w którym stwierdzono między innymi, że Unia Europejska, do której dążą członkowie UZE, byłaby niepełna, gdyby nie obejmowała spraw bezpieczeństwa i obrony. Państwa członkowskie UZE wyraziły również gotowość przyjęcia na siebie przypadającej na nie części odpowiedzialności za sprawę obrony Europy Zachodniej. Oczywiście podkreśla się tam również, że bezpieczeństwo Europy może być zapewnione tylko w ścisłej współpracy z sojusznikiem północnoamerykańskim.

Upadek bloku wschodniego i zakończenie zimnej wojny stworzyło polityczne warunki, umożliwiające państwom Europy Zachodniej domaganie się od Stanów Zjednoczonych większej autonomii w Sojuszu Północnoatlantyckim. Poważnie na ten temat w decyzyjnych gremiach Sojuszu Północnoatlantyckiego zaczęto mówić latem 1990 r. począwszy od posiedzenia Rady Północnoatlantyckiej w Londynie. Odbywało się to pod naciskiem niektórych europejskich członków Sojuszu, zwłaszcza Francji. Początkowo Amerykanie uważali, że autonomiczny w łonie Sojuszu system obrony europejskiej podminuje Sojusz. Dlatego też sformułowania o ESDI pojawiły się dopiero w "Deklaracji na temat pokoju i współpracy" przyjętej na zakończenie posiedzenia Rady Północnoatlantyckiej na szczepku szefów państw i rządów, które odbyło się 7 i 8 listopada 1991 r. w Rzymie. Zapisano tam, że "kształtowanie się europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i jej roli obronnej, znajdujące swój wyraz w dalszym umacnianiu europejskiego filaru w łonie Sojuszu, wzmocni integralność i skuteczność Sojuszu Atlantyckiego". W deklaracji uznano równocześnie, że "w gestii sojuszników europejskich jest zadecydowanie, jakie

rozwiązania są potrzebne do wyrażenia wspólnej polityki europejskiej w dziedzinie spraw zagranicznych i bezpieczeństwa, a także roli obronnej". Wreszcie sygnatariusze deklaracji odnotowali "stopniowe pojawianie się zbieżności poglądów podczas dyskusji dotyczących kształtowania się europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i roli obronnej, zgodnej ze wspólną polityką obronną Sojuszu" [P. Seydak, J. Gryz, Unia zachodnioeuropejska, Warszawa 1997, s. 78.]

Stany Zjednoczone godząc się na sformułowanie w przyjętej w Rzymie deklaracji, że kształtowanie się europejskiej tożsamości i umocnienie europejskiego filaru Sojuszu zwiększa rolę i odpowiedzialność europejskich członków Sojuszu, wprowadzili do niej równocześnie stwierdzenie, że wzmacnia to również jego integralność i skuteczność, a także umocni niezbędne więzy transatlantyckie. Był to swoisty kompromis zawarty między Stanami Zjednoczonymi i ich europejskimi partnerami z Sojuszu Północnoatlantyckiego w imię trwałości stosunków transatlantyckich, warunkujący ograniczone poparcie amerykańskie dla idei ESDI.

W przyjętej w Rzymie nowej koncepcji strategicznej Sojuszu stwierdzono, że "zintegrowane i wielonarodowe struktury europejskie, w miarę ich dalszego rozwoju w kontekście wyłaniającej się europejskiej tożsamości obronnej, będą również miały ważną (jak kolektywne działania obronne Sojuszu) rolę do odegrania w zwiększaniu zdolności sojuszników do zbiorowego działania we wspólnej obronie" [red. W. Czapliński, R. Ostrihansky, A. Wyrozumska, Traktat o UE, w: Prawo Wspólnot Europejskich. Dokumenty, Warszawa 1996, s. 54.]. W ten sposób kwestia realizacji idei Europejskiej Tożsamości Bezpieczeństwa i Obrony została przesądzona, gdyż niezależnie od obaw o trwałe zabezpieczenie interesów amerykańskich w Europie, administracja prezydenta Busha, starając się zwiększyć europejskie zaangażowanie w sprawy Sojuszu, udzieliła poparcia tej idei.

Prowadzone od tego czasu dyskusje między Stanami Zjednoczonymi a ich zachodnioeuropejskimi sojusznikami na posiedzeniach Rady Północnoatlantyckiej, dotyczące zakresu europejskiej autonomii obronnej nazywanej ESDI, której ważnymi etapami były spotkania na szczycie Rady w Rzymie w listopadzie 1991 r., w Brukseli w styczniu 1994 r., ministerialna sesja Rady w Berlinie w czerwcu 1996 r. i ponownie spotkanie na szczycie w Madrycie w lipcu 1997 r., uwieńczone zostały uchwałą szczytu waszyngtońskiego Sojuszu w kwietniu 1999 r. Problematyka ESDI potraktowana została w komunikacie ze szczytu waszyngtońskiego dość szeroko. Za główne ustalenia uznać należy potwierdzenie przez uczestników szczytu gotowości do kontynuowania "procesu wzmocnienia europejskiego filaru w Sojuszu na podstawie Deklaracji Brukselskiej z 1994 r. oraz zasad przyjętych w Berlinie w 1996 r." [UZE a Europa Środkowa i Wschodnia. Dokumenty. Studia i materiały 1994, nr 76, s. 124.].

Komunikat pozytywnie ocenił tendencje do wzmocnienia wspólnej europejskiej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, jakie pojawiły się w następstwie przyjęcia Traktatu Amsterdamskiego o UE. Szczyt waszyngtoński Sojuszu zaaprobował postanowienie Unii Europejskiej w sprawie uzyskania zdolności do autonomicznych działań wojskowych i podejmowania decyzji w tej sprawie w sytuacji, gdy Sojusz jako całość nie będzie się w nie angażował. Sprawy te będą przedmiotem wzajemnych konsultacji, współpracy i przejrzystości w stosunkach między NATO a Unią Europejską z wykorzystaniem mechanizmów ustanowionych między NATO a UZE, również po to, aby uniknąć dublowania działań. Przyjęto, że zdolności obronne Unii Europejskiej i innych europejskich członków Sojuszu wykorzystywane będą głównie w przypadku nowych misji Sojuszu. Unia Europejska korzystać będzie ze wspólnych zasobów i środków Sojuszu w operacjach, w których cały Sojusz nie będzie w sensie wojskowym zaangażowany. Ustalenia te powinny zapewnić Unii Europejskiej dostęp do systemu planowania NATO, także adaptację tego systemu do potrzeb operacji kierowanych przez Unię Europejską [T. Otłowski, Polska w procesie integracji z

NATO i Unią Zachodnioeuropejską 1991-1998, Warszawa 1999, s. 123-124.]].

Powyższe stanowisko świadczy o tym, że podczas szczytu w Waszyngtonie dokonano znaczącego postępu w ujednoczeniu podejścia wszystkich państw członkowskich Sojuszu do kwestii ESDI, jednak tylko w ramach Sojuszu. Po szczycie waszyngtońskim Sojuszu Północnoatlantyckiego słusznie oczekiwano, że na posiedzeniu Rady Europejskiej w Kolonii 3 i 4 czerwca 1999 r. państwa członkowskie Unii Europejskiej, z których tylko cztery nie należą do Sojuszu, dokonają wykładni tego stanowiska.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Terroryzm jako asymetryczne zagrożenie bezpieczeństwa międzynarodowego

Terroryzm jako asymetryczne zagrożenie bezpieczeństwa międzynarodowego

Terroryzm stanowi jedno z największych współczesnych zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Jego asymetryczny charakter oznacza, że grupy terrorystyczne, mimo ograniczonych zasobów, są w stanie skutecznie atakować znacznie potężniejsze państwa i organizacje międzynarodowe. Kluczowym aspektem terroryzmu jest fakt, że **jego celem nie jest tylko fizyczne zniszczenie, ale przede wszystkim wywołanie strachu,**

destabilizacja społeczeństw i osiągnięcie celów politycznych, ideologicznych lub religijnych. Asymetria polega na tym, że stosunkowo małe, dobrze zorganizowane grupy mogą powodować poważne konsekwencje na skalę globalną, co sprawia, że tradycyjne metody obrony państw okazują się często niewystarczające.

Współczesny terroryzm zmienił swoje oblicze w XX i XXI wieku. Jeszcze w drugiej połowie XX wieku dominowały grupy terrorystyczne o charakterze narodowowyzwoleńczym, takie jak **IRA w Irlandii Północnej** czy **ETA w Hiszpanii**. W XXI wieku głównym zagrożeniem stał się **terroryzm religijny, którego najbardziej znanym przykładem jest działalność Al-Kaidy i tzw. Państwa Islamskiego**. Te organizacje wykorzystywały nowoczesne technologie, media społecznościowe i globalne sieci finansowe do prowadzenia swojej działalności, co jeszcze bardziej utrudniało walkę z nimi.

Ataki z 11 września 2001 roku były punktem zwrotnym w postrzeganiu terroryzmu jako zagrożenia asymetrycznego. Uderzenie Al-Kaidy w serce Stanów Zjednoczonych pokazało, że nawet największe mocarstwo świata nie jest odporne na działania terrorystyczne. Wydarzenie to doprowadziło do globalnej wojny z terroryzmem, której efektem były interwencje w Afganistanie i Iraku, a także wzmożone działania wywiadowcze i militarne na całym świecie. **Mimo ogromnych nakładów finansowych i militarnych, terroryzm nadal pozostaje groźnym i trudnym do całkowitego wyeliminowania zjawiskiem.**

Asymetryczność terroryzmu wynika z kilku czynników. Po pierwsze, terroryści rzadko walczą w sposób konwencjonalny – unikają otwartych starć i stosują metody partyzanckie, zamachy bombowe, ataki na ludność cywilną oraz cyberataki. Po drugie, terroryści często ukrywają się wśród ludności cywilnej, co utrudnia prowadzenie operacji militarnych bez powodowania ofiar wśród niewinnych osób. Po trzecie, nowoczesne technologie umożliwiają terrorystom komunikację i planowanie działań na skalę globalną, a **internet stał się jednym z**

najważniejszych narzędzi rekrutacji i propagandy.

Skutki terroryzmu dla bezpieczeństwa międzynarodowego

Terroryzm jako zagrożenie asymetryczne ma poważne konsekwencje dla globalnego bezpieczeństwa. **Po pierwsze, prowadzi do destabilizacji państw i regionów**, czego przykładem mogą być konflikty w Afganistanie, Syrii i Iraku, gdzie działalność organizacji terrorystycznych przyczyniła się do długotrwałej wojny i masowych migracji ludności. Państwa dotknięte terroryzmem często nie są w stanie skutecznie sprawować kontroli nad własnym terytorium, co prowadzi do powstania tzw. „upadłych państw”, które stają się siedliskiem ekstremistów.

Po drugie, terroryzm wpływa na globalne procesy polityczne i gospodarcze. Zamachy terrorystyczne prowadzą do zaostrzenia polityki bezpieczeństwa, wzrostu wydatków na wojsko i ograniczania swobód obywatelskich. Dobrym przykładem jest Patriot Act w USA, który znacząco zwiększył uprawnienia służb specjalnych w zakresie inwigilacji obywateli. Ponadto terroryzm uderza w gospodarki państw poprzez niszczenie infrastruktury, zakłócanie transportu i zniechęcanie inwestorów.

Po trzecie, terroryzm prowadzi do wzrostu napięć międzynarodowych i konfliktów zbrojnych. Walka z terroryzmem często prowadzi do interwencji wojskowych, które mogą destabilizować całe regiony. Przykładem są wojny w Afganistanie i Iraku, które miały na celu eliminację zagrożeń terrorystycznych, ale jednocześnie doprowadziły do długotrwałych konfliktów i rozwoju nowych organizacji terrorystycznych, takich jak Państwo Islamskie.

Walka z terroryzmem jako wyzwanie dla

państw i organizacji międzynarodowych

Współczesna walka z terroryzmem wymaga wieloaspektowego podejścia. Tradycyjne środki militarne, choć skuteczne w eliminowaniu liderów organizacji terrorystycznych, nie są wystarczające, ponieważ nie rozwiązują problemu radykalizacji społecznej. **Coraz większą rolę odgrywa prewencja, polegająca na edukacji, walce z propagandą terrorystyczną oraz poprawie warunków życia w regionach podatnych na radykalizację.**

Organizacje międzynarodowe, takie jak **ONZ, NATO i Unia Europejska**, odgrywają kluczową rolę w koordynacji działań antyterrorystycznych. Opracowano liczne strategie i mechanizmy wymiany informacji, które pozwalają na lepszą współpracę między państwami w zakresie zwalczania terroryzmu. **Wspólne operacje wywiadowcze, śledzenie przepływów finansowych oraz kontrola granic stały się kluczowymi narzędziami w tej walce.**

Jednym z największych wyzwań w zwalczaniu terroryzmu jest walka z jego finansowaniem. Organizacje terrorystyczne często finansują swoją działalność poprzez handel narkotykami, przemyt broni, okup za porwanych zakładników czy nielegalny handel ropą naftową. W odpowiedzi na to państwa zaczęły zaostrzać regulacje dotyczące przepływu pieniędzy i monitorować podejrzane transakcje bankowe.

Terroryzm jako asymetryczne zagrożenie bezpieczeństwa międzynarodowego stanowi jedno z największych wyzwań XXI wieku. **Jego nieprzewidywalność, globalny charakter oraz zdolność do wywoływania ogromnych szkód przy stosunkowo niewielkich zasobach sprawiają, że tradycyjne metody walki okazują się często niewystarczające.** Mimo licznych działań podjętych przez państwa i organizacje międzynarodowe, problem terroryzmu wciąż pozostaje aktualny, a jego nowe formy, takie jak cyberterroryzm czy ataki samotnych wilków, wymagają ciągłego dostosowywania strategii antyterrorystycznych. W przyszłości kluczowe będzie nie tylko eliminowanie zagrożeń terrorystycznych, ale przede wszystkim skuteczna prewencja,

mająca na celu przeciwdziałanie radykalizacji i tworzenie stabilnych, odpornych na ekstremizm społeczeństw.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Grupy fokusowe jako narzędzie ePR w sytuacjach kryzysowych

W sytuacjach kryzysowych grupy fokusowe są dla instytucji okazją do podjęcia dwukierunkowego dialogu z otoczeniem. Taki dialog może odbywać się zarówno w grupach „wewnętrznych” – czyli prowadzonych lub moderowanych przez przedstawicieli instytucji, jak i w grupach „zewnętrznych” – czyli niezależnych od danej instytucji. Interaktywny format grup dyskusyjnych pozwala na dogłębną analizę sytuacji kryzysowej.

Ważną cechą grup dyskusyjnych jest to, że wymiana poglądów nie jest ograniczona do modelu komunikat-reakcja. Dany komunikat zwykle wywołuje całą serię odpowiedzi i prowadzi do merytorycznej wymiany poglądów, podczas której instytucja może w pełni i dogłębnie odnieść się do sytuacji, przedstawić swoje racje i wysłuchać opinii szerokiego grona interesariuszy. Często zdarza się, że sami przedstawiciele środowiska udzielają odpowiedzi na pytania innych. W ten sposób zastępują oni instytucję w roli osoby reagującej na kryzys – w takim przypadku instytucji pozostaje jedynie „cichy” nadzór nad przebiegiem takiej dyskusji i włączanie się do niej tylko wtedy, kiedy jest to konieczne.

Firmy oferujące usługi buzz marketingu (lub buzz ePR) uważają taki model „samodzielnego” rozwiązywania problemów za idealny,

a ich oferta obejmuje również działania opiniotwórcze w ramach grup dyskusyjnych jako element kampanii antykryzysowej. Na zakończenie postanowiłem wspomnieć o jeszcze jednej metodzie wykorzystania formuły grupy dyskusyjnej w sytuacjach kryzysowych. Opinie otoczenia wyrażane w grupach dyskusyjnych mogą być niezastąpionym źródłem planowania kolejnych posunięć firmy w momencie wystąpienia kryzysu. Przykładem może być sytuacja, w której dyrektor generalny wydaje komunikat prasowy. Komunikat jest publikowany na publicznej stronie internetowej, a następnie komentowany przez użytkowników strony na specjalnym forum. To właśnie na podstawie tych komentarzy instytucja może uzyskać wstępne informacje o społecznym odbiorze komunikatu i zaplanować kolejne posunięcia, biorąc pod uwagę zebrane dane i opinie.

Grupy fokusowe, jako narzędzie ePR w sytuacjach kryzysowych, odgrywają kluczową rolę w skutecznym zarządzaniu komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną organizacji. W czasach niepewności i szybkich zmian, grupy fokusowe umożliwiają organizacjom zbieranie istotnych informacji, analizowanie opinii oraz szybkie dostosowanie strategii komunikacyjnych do zmieniającej się sytuacji.

Głównym celem grup fokusowych w kontekście ePR podczas kryzysu jest gromadzenie feedbacku i reakcji kluczowych interesariuszy, takich jak pracownicy, klienci, dostawcy czy partnerzy biznesowi. Dzięki bezpośrednim spotkaniom lub sesjom online, organizacje mogą zbierać wartościowe informacje na temat percepcji kryzysu, obaw, oczekiwań oraz sugestii co do działań naprawczych. To pozwala na lepsze zrozumienie sytuacji oraz szybsze podejmowanie decyzji w celu zminimalizowania negatywnych skutków kryzysu dla firmy.

Kolejnym istotnym aspektem grup fokusowych jest ich rola w identyfikacji kluczowych tematów i kwestii, które wymagają szczególnej uwagi podczas zarządzania kryzysem. Umożliwiają one głębsze przeanalizowanie problemów, identyfikację źródeł niepokoju oraz identyfikację potencjalnych rozwiązań i

strategii komunikacyjnych. Dzięki temu organizacje mogą lepiej przygotować plany działania i dostosować przekaz do różnych grup odbiorców.

Dodatkowo, grupy fokusowe pełnią rolę w budowaniu zaufania i lojalności wewnętrznej w organizacji. Uczestniczenie pracowników w procesie decyzyjnym oraz zapewnienie im możliwości wyrażenia swoich opinii wzmacnia poczucie przynależności i zaangażowania. To z kolei sprzyja budowaniu pozytywnej atmosfery wewnętrznej, która jest kluczowa dla efektywnego zarządzania kryzysowego.

Nie bez znaczenia jest również aspekt edukacyjny i informacyjny grup fokusowych. Organizacje mogą wykorzystać te sesje do przekazywania istotnych informacji dotyczących sytuacji kryzysowej, wyjaśniania planów działania oraz odpowiedzi na pytania i obawy uczestników. Dzięki temu pracownicy są lepiej przygotowani do radzenia sobie z niepewnościami i mogą bardziej świadomie wspierać działania firmy.

Podsumowując, grupy fokusowe jako narzędzie ePR w sytuacjach kryzysowych są nieocenionym elementem strategii zarządzania kryzysowego organizacji. Pozwalają na zbieranie cennych informacji, analizę opinii i szybkie podejmowanie decyzji, co jest kluczowe dla skutecznego zarządzania komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną w czasie kryzysu. Ich regularne wykorzystanie wspiera budowanie odporności organizacyjnej oraz pozytywnego wizerunku firmy w trudnych sytuacjach.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.